

ПРЕДУЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА

PRESCHOOL EDUCATION

ИЗСЛЕДВАНЕ ПРИЛАГАНЕТО НА СЪВРЕМЕННИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ
ТЕХНОЛОГИИ В ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Пенка Николаева Борисова*

MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN PRESCHOOL EDUCATION

Penka Nikolaeva Borisova

Abstract: *The article presents the advantages of modern educational technologies in preschool education, which are based on information and communication technologies. In the modern era of globalization, the information society is developing at an extremely serious pace, which requires the adaptation of preschool education to the requirements of reality. The needs of children today are largely related to technological progress, which is why it is necessary to lay the foundations of digital competencies in kindergarten, which in turn support the cognitive development of children.*

Keywords: *information and communication technologies, modern education, digitalization, learning through play*

Въведение

В динамичното време, в което живеем се налага всяка обществено-социална сфера да се адаптира към революционното развитие на информационните и комуникационни технологии (ИКТ), които обуславят прогреса на информационното общество. Почти синоним на понятието *информационно общество* е понятието *общество на познанието*. Двете понятия могат да се възприемат по еднакъв начин, тъй като в рамките на информационното общество природните ресурси и физическият труд отстъпват своето място на интелектуалните технологии и творческата дейност на човека. Информационното общество, чиято акцентна характеристика е свързана с подобряване начина и качеството на живот на всеки член на дадена общност, влияе пряко и върху развитието на образованието още от най-ранна детска възраст.

В тази връзка за представянето на дидактични и оперативни образователни материали, свързани с развитието на съвременните педагогически теории в предучилищното образование, все по-

* **Пенка Борисова** – асистент по предучилищна педагогика в ДИПКУ, Тракийски университет, Стара Загора

вече навлизат информационните технологии. Това са компютрите, аудиовизуалните средства, както и интернет-базирани информационни и комуникационни системи, платформи и приложения. Тяхната основна задача е да се използват като медия за трансфер на информацията и респективно на знанията. Освен техническите средства обаче, под образователни информационни технологии трябва да се разбират и методите, похватите и средствата за обучение, формиращи се и прилагащи се в конкретна обоснована последователност (ТРИЗ-технологиите, проекто-базиран подход, STEAM-подход и др.). Всичко това предполага развитието и използването на съвременни образователни технологии в предучилищното образование, които да отговарят на днешните тенденции на прогресивен информационно-комуникационен възход. Както отбелязват Румяна Маврова и Петя Сярова: „Динамиката на света, в който живеем, налага по-различно отношение към начина, по който се поднася учебния материал. Младите хора са изкушени от новите технологии повече от всички други. Завладени са от възможностите за информация и комуникация, която предлага Интернет.“ (Маврова; Сярова 2011) Новите потребности на децата налагат гъвкавост в преподаването, която да се отграничи от традиционната методика и консервативните модели на обучение. „Това отключва творческите възможности, критическото и проектно мислене, активното, субектно отношение към протичащите процеси.“ (Маврова; Сярова 2011)

Методология

За целите на настоящия труд, който представя необходимостта от активно използване на информационни и комуникационни технологии в предучилищното образование, е използвана анкетата като изследователски метод, който е свързан с определен проблем и въвлеча в колективно обсъждане на решението. Анкетата се състои от пет въпроса по темата на изследвания проблем и един демографски, свързан с възрастовите особености на учителите. На въпросите отговарят 23-ма педагогически специалисти, работещи в сферата на предучилищното образование в две детски градини, в град Стара Загора. 22 учители са разпределени в 11 групи по двама в двете детски градини (*в едната детска градина има 5 възрастови групи, а в другата – 6 възрастови групи от 3 до 7 годишна възраст*) и един учител по музика, който работи и в двете градини. Анкетното проучване осигурява анонимност на респондентите и не е обвързано с конкретно време, поради което можем да разчитаме на обективността на отговорите. Всички въпроси са свързани с наблюденията и практиката на педагогическите специалисти относно технологиите на преподаване в предучилищното образование и нуждата от осъвременяването им и един демографски въпрос обвързан с възрастта на респондентите.

Основната **цел**, която изследването иска да постигне, е да определи имат ли необходимост учителите в предучилищното образование от развитие на дигиталните компетентности. **Обект** на изследването са знанията и уменията на учителите за прилагане на информационните и комуникационни технологии в практиката. **Предмет** на изследването е степента на прилагане на технологиите. Трябва да се има предвид обаче, че когато говорим за съвременни образователни технологии, не трябва да разбираме единствено използването на мултимедия, компютърна и периферна техника. Освен включването на технологични устройства, иновативните образователни технологии съдържат и специфични педагогически техники, чиято цел е насочването на децата към най-ефективното развитие на практическите знания и умения. В случая обаче изследването е насочено именно към използването на дигитални технологии в учебно-възпитателния процес в предучилищното образование.

Резултати

Първият въпрос в анкетата е свързан с предпочитаните образователни методи в предучилищното образование от страна на анкетираните педагози. Резултатите са разнообразни, като преобладават методите за игра и пресъздаване, които се прилагат в учебно-възпитателната дейност:

Фигура 1. Методи на преподаване

Резултатите са изключително близки, но преобладават методите за игра и пресъздаване, които са посочени от малко над 30% от анкетираните лица. Този резултат не е изненадващ, тъй като в детската градина обучението се извършва преди всичко под формата на игра. Най-нисък резултат получават методите за изследване и откривателство (малко над 17%), които са приложими най-вече при хубаво време, когато децата могат да откриват интересни обекти, предмети и закономерности в близката околната среда и по-конкретно навън сред природата. Методите за откриване обаче могат да бъдат използвани по-често чрез информационни и комуникационни технологии, тъй като децата могат да обследват многообразието от процеси, явления, предмети и обекти с помощта на един клик или докосване на екрана. Достъпът до интернет осигурява и наблюдения на животински видове, техните специфики и особености в поведението и външния им вид, в тяхната реална среда (*слонове в Африка, в резервати*), чрез онлайн камери на живо.

Вторият въпрос е насочен именно към употребата на информационни и комуникационни технологии в образователно-възпитателния процес. Впечатление правят отрицателните отговори, които съвсем не са малко като процент:

Фигура 2. Използване на информационни и комуникационни технологии

Много малък процент от респондентите използват информационни и комуникационни технологии в ежедневната си учебно-възпитателна дейност (около 22%), което показва, че съвременните образователни технологии, свързани с дигитализацията, все още не са добре интегрирани в предучилищното образование. Обнадеждаващ е резултатът от малко над 26%, получен от респондентите, които заявяват, че при налична техника, биха използвали информационни и комуникационни технологии. Както знаем бюджетите на детските градини често са недостатъчни за технологично оборудване, което затруднява внедряването на съвременни образователни технологии, отговарящи на днешната дигитализация. Все пак повече от 50% от респондентите заявяват, че или изобщо не използват информационни и комуникационни технологии, или го правят много рядко. Именно тези отговори показват липсата на устойчива тенденция за използване на съвременни образователни технологии в предучилищното образование.

Следващият въпрос се отнася до предимствата от употребата на информационни и комуникационни технологии в предучилищното образование. Тъй като, както стана ясно, не всички респонденти използват информационни и комуникационни технологии в процеса на обучение, целта на въпроса е да провери нагласите на педагогическите специалисти, свързани с готовността им за осъвременяване на обучението:

Фигура 3. Предимства на преподаване чрез информационни и комуникационни технологии

Очевидно е, че липсата на опит в преподаването чрез информационни и комуникационни технологии предполага и наличието на малко положителни отговори (малко над 26%), тъй като е трудно да се определят предимствата на нещо, което е непознато. В случая обаче можем да кажем, че нагласите на голяма част от анкетираните лица – почти 40% е, че информационни и комуникационни технологии в предучилищното образование са свързани по-скоро с недостатъци отколкото с предимства. Подобни нагласи пречат на ефективното внедряване на съвременни образователни технологии, базирани на информационни и комуникационни технологии.

Въпросът, който е четвърти по ред, дава възможност на респондентите да изберат някое от предимствата на обучението чрез информационни и комуникационни технологии като водещо. В случая няма отрицателни отговори, а чрез възможните отговори се цели представяне на най-съществените предимства на технологичното обучение:

Фигура 4. Приноси на обучението чрез информационни и комуникационни технологии

Получените резултати са доста близки, като преобладава мнението, че основният принос от обучението чрез информационни и комуникационни технологии би бил провокирането на по-голям интерес у децата в сравнение с преподаването чрез конвенционални технологии. Тези резултати кореспондират с процента дадени отговори (26,09%), според който децата по-бързо биха усвоявали учебното съдържание, тъй като интересът им ще е по-засилен. Несъмнено всички представени предимства на обучението чрез информационни и комуникационни технологии биха допринесли за ефективността му в условията на глобализация.

Тъй като в предучилищното образование, както споменахме, образователно-възпитателният процес протича предимно под формата на дидактични и автодидактични игри, е необходимо обвързването им със съвременните образователни технологии. По този начин могат да се поставят основите на дигиталните компетентности у децата. В тази връзка е и предпоследният въпрос от кратката анкетна карта, свързана с настоящото изследване:

Фигура 5. Игри, информационни и комуникационни технологии и дигитални компетентности

Преобладават положителните отговори (почти 35%), което означава, че голяма част от респондентите ясно виждат възможността за обединяване на информационни и комуникационни технологии с игрите в учебно-възпитателния процес. Несъмнено децата от ерата на глобализацията бързо биха усвоили подобно интерактивно обучение, което същевременно е предпоставка за развитие на дигиталните им компетентности, от които ще се нуждаят и след преминаването от предучилищно към начално училищно образование.

На последния – шести, демографски въпрос 60% от учителите са отбелязали, че са на възраст на и над 50 години, едва 15% са до 30 години, а 25% от респондентите са между 30 и 50 годишна възраст.

Дискусия

Краткото проучване показва, че нагласите относно внедряването на информационни и комуникационни технологии в предучилищното образование с цел осъвременяване на образователните технологии, са по-скоро негативни. Основната причина за тази тенденция е застаряването на педагогическите специалисти в предучилищното образование и липсата на млади кадри, които са по-склонни да използват иновациите на глобализацията. Освен това образователната система като цяло трудно интегрира иновациите, които обаче днес и в условията на пандемия от COVID-19, доказаха своята ефективност. Провеждането на дистанционно обучение обаче не би било възможно без наличието на основни дигитални компетентности, които децата могат да придобият още в предучилищна възраст (Терзиева, Тодорова, Кадемова-Кацарова 2016).

С помощта на мултимедията, интерактивната дъска и наличното многообразие от образователни програми и приложения, могат да се разширят дидактичните игри в учебно-възпитателния процес, като децата имат възможност да се включат активно в процеса на обучение и да проявят сериозен интерес към дигиталните технологии. Освен това чрез информационни и комуникационни технологии се стимулира и все по-интензивната комуникация между педагог и дете от една страна, а от друга – между самите деца, засилва се субективизацията и отговорността на участниците. Посредством съвременните учебни модели и методи се ускорява социализацията в работата по групи, възпитава се инициативност, предприемчивост и творчество. (Георгиев 2008) Най-общо казано обучението чрез информационни и комуникационни технологии задава основите на съвременните образователни технологии и едновременно с това в голяма степен реализира, както потенциала на педагозите, така и на децата. Освен това децата, които от ранна възраст свикват с компютърните технологии, разбират, че те не са само за игра, но и за учене. Всичко това налага осъвременяване на технологиите в учебно-възпитателната дейност в предучилищно-

то образование, като се следват тенденциите на глобализацията, според които информационните и комуникационни технологии са в основата на съвременното ефективно развитие на всяка сфера, включително и образователната.

Заклучение

С развитието на информационните и комуникационни технологии се наблюдава и все по-наложителното им внедряване в детската градина, като например интерактивната дъска, писалка, под, маса и др., които привлича вниманието на децата повече, отколкото конвенционалният тип преподаване. Иновативните модели в процеса на обучение имат за цел да подпомогнат формиране и развиване на познавателните способности на децата по интересен за тях начин чрез използването на съвременни технологии. Янакиев посочва, че иновацията е повече от наложителна в съвременните образователни институции за улесняване паралелното навлизане на техните възпитаници в света на знанието и във вселената на медийните и виртуални мултикодови пространства и дигитализацията (Янакиев 2011).

ЛИТЕРАТУРА

Георгиева, С. (2008). Съвременни методи и учебни технологии в обучението по история. *Научни трудове на Русенския университет*. Том 47, Русе, 207–208. // **Georgieva, S. (2008).** Savremenni metodi i uchebni tehnologii v obuchenieto po istoriya. *Nauchni trudove na Rusenskiya universitet*. Tom 47, Ruse, 207–208.

Маврова, Р., П. Сярова (2011). Провокиране интереса на учениците при обучението по математика. *Методика на обучението*. Том 48, Пловдив, 35–36. // **Mavrova, R., P.**

Терзиева, В., К. Тодорова, П. Кадемова-Кацарова (2016). Преподаване чрез технологии – споделият опит на българските учители. *IX Национална конференция „Образованието и изследванията в информационното общество“*, София, 192. // **Terzieva, V., K. Todorova, P. Kademova-Kacarova (2016).** Prepodavane chrez tehnologii – spodeleniyat opit na balgarskite uchiteli. *IX Nacionalna konferenciya „Obrazovaniето i izsledvaniyata v informacionното obshtestvo“*, Sofiya, 192.

Янакиев, Ю. (2011). Виртуални, информационни и медийни комуникативни пространства: към въвеждане на мултикодова информация в образователната практика. *Педагогическата среда в университета като пространство за професионално личностно развитие на бъдещия специалист*. Том I, Габрово, 126. // **Yanakiyev, Yu. (2011).** Virtualni, informacionni i mediini komunikativni prostranstva: kam vavejdane na multikodova informaciya v obrazovatelната praktika. *Pedagogicheskata sreda v universiteta като prostranstvo za profesionalno lichnostno razvitie na badeshtiya specialist*. Tom I, Gabrovo, 126.

Syarova (2011). Provokirane interesa na uchenicite pri obuchenieto po matematika. *Metodika na obuchenieto*. Том 48, Plovdiv, 35–36.